

FORBEREDELSE OG REFLEKSION

DAGSORDEN TIL DEN STUDERENDES FORBESØG:

Informér den studerende om dagsordenen, og om hvorvidt vedkommende eventuelt skal forberede eller medbringe noget. Når den studerende første gang henvender sig, og der aftales et forbesøg, skal I som praktiksted planlægge, hvem der deltager ved mødet, og herefter sikre, at jeres arbejdstilrettelæggelse understøtter dette. Hvis I til forbesøget vælger at vise rundt, bør I have overvejet, hvem der står for det – det kunne være den tidligere studerende, jeres praktikvejleder, tillidsrepræsentant eller en af jeres brugere/børn – og hvorfor I vælger, som I gør. En dagsorden kan tage sig ud som følger:

1. Velkomst ved tilstedeværende pædagog.
2. Bred præsentation af jeres pædagogiske tilbud med fokus på uddannelsesplanen, og på hvilke punkter den studerende konkret indgår i.
3. Gensidige afklaringer og forventningsafstemning, fx arbejdstidstilrettelæggelse
4. Jeres pædagogiske tilbud som læringsrum, fx personalemøder, deltagelse ved supervision og faglige møder.
5. Planlægning af det første vejledningssmøde, hvor især praktikvejleder kan have en interesse i at vide, hvilken faglig vej den studerende har været på, som har skabt grundlag for at ville i praktik hos netop jer.
6. Andre aftaler, og hvad der konkret kommer til at ske på den studerendes første dag hos jer.
7. Rundvisning.

FORSLAG TIL DAGSORDEN TIL VEJLEDNINGSMØDER:

1. Kort status: Hvad rører sig for den studerende?
2. Eventuel praksisfortælling, *snaplog* eller anden dokumentationsmetode siden sidst.
3. "Skraldespand": Sker der noget for tiden, som jeg er i tvivl om eller påvirker mig?
4. Drøftelse og dialog om en fælles læst tekst.
5. Forberedelse til kommende personalemøde: Hvad vil jeg dele med mine kolleger?
6. Den kommende studiedag.
7. Planlægning af aktivitet.
8. Status på kompetencemål.
9. Aftaler og næste møde.

Husk: Referatet skal *ikke* skrives under selve mødet, da det vil fastholde den studerendes opmærksomhed på skærmen og ikke på jeres samtale. Samtaler ebber ud, når de ikke varetages ordentligt – her kan du især være opmærksom på at holde en god øjenkontakt, skabe en tydelig rollefordeling samt klarlægge formål for mødet.

Referatet kan bestå af et dokument, der fast ligger i jeres fysiske mappe. Således kan I nemt skabe et overblik over praktikkens progression.

REFLEKSIONSØVELSE TIL DIG SOM PRAKTIKVEJLEDER:

Det kan være godt at tage sin egen medicin – og hvis du som vejleder skal kunne stille spørgsmål, der leder til refleksion, bør du samtidig være i stand til at reflektere over din egen praksis. Du inviteres her til at gøre holdt i læsningen og bruge de næste 5 minutter på at reflektere over nedenstående:

- *Hvordan kan du selv lide at blive inviteret til refleksion?*
  - Er det særlige spørgsmål, stemningen eller tilgangen, der afgør, hvorvidt du får lyst til at dele dine refleksioner?
  - Er der noget særligt i konteksten, du mener, skal være til stede?
  - Hvordan har du det med åbne spørgsmål?
  - Hvad gør lukkede spørgsmål ved dig?
  - "Hvorfor" er et af de typiske "hv"-spørgsmål: Tænk tilbage på tre forskellige situationer, hvor nogen har bedt dig om at reflektere med afsæt i "hvorfor". Hvilke billeder giver det dig?
  - Er der tidspunkter, hvor andres spørgsmål ikke er i orden?
  - Hvad kendetegner den gode refleksion for dig?
  - Hvordan understøtter du den gode refleksion i dit arbejdsliv?
  - Hvad kan du som praktikvejleder lære af dette gennemsyn på egne præferencer i forhold til refleksion?

AT SKABE SIG ET KATALOG AF GODE SPØRGSMÅL:

Det kan være en fordel at samle et katalog med gode spørgsmål. Ikke fordi vi alle konstant skal mødes af de samme spørgsmål, men fordi det gode spørgsmål er sværere at få stillet end som så.

De gode spørgsmål tager afsæt i at ville forskellige ting – på forskellige tidspunkter. Det vil sige, at for bedre at kunne forstå en sag, må selve situationen udforskes. Udforskningen kræver, at vi giver hinanden lov til at gøre netop dette og ikke andet. Udforskningen kan eksempelvis være fakta-undersøgende, ligesom den kan efterspørge forskellige perspektivskifte. Herefter kan det være godt i fællesskab at undre sig over, om den givne situation vil kunne forstås på andre måder. Her har vi brug for *en kreativ tilgang*, hvor vi sætter os fri for, hvad vi allerede ved og synes om den situation, der undersøges. Endelig har vi behov for at samle op og blive enige om udlægninger af situationen, og hvordan vi fremover kan forholde os.

Vi har i det følgende ladet Carl Tomms spørgsmålstyper (Tomm, 2015) mødes med Finn Thorbjørn Hansens nysgerrige tilgang (Hansen, 2008, 2018). Der er tidligere skabt modeller over spørgsmålstyperne (fx EMU's "Sprogpakken"), men herunder præsenterer vi altså tre til lejligheden formulerede *roller*, som vi finder relevante for dig at arbejde med som praktikvejleder. Afgørende er det, at de tre roller spiller sammen i forsøget på at skabe refleksion blandt dig og den studerende – ellers vil man blot reproducere vanetænkning og forforståelser. Prøv at forestil dig den karakter, der er beskrevet, og tag udgangspunkt i, at hvis du nu var denne karakter – hvad ville dine spørgsmål så bestå af?

Detektiven

Formål: Udforskning.

Kendetegn: Vender hver en sten; søger sammenhænge; prøver at forstå; får alle elementer med.

Relevante spørgsmål kunne være:

- Hvad handler det om?
- Hvem er involveret? Og hvordan?
- Hvad førte det til?
- Er der mere, der skal siges, for at have beskrevet det, du oplevede fra dit perspektiv?
- Foregår det altid sådan?
- Hvis det ikke altid foregår sådan, hvad er grunden så til det?

Kunstneren

Formål: Udfordring.

Kendetegn: Vender alt på hovedet; stiller uærbødige spørgsmål; undrer sig over det logiske og udfordrer det.

Relevante spørgsmål kunne være:

- Prøv at beskrive situationen, men ryk den til en anden kontekst – hvad bliver synligt, når du gør det?
- Hvordan ville du forstå dette, hvis du ikke var pædagogstuderende?
- Hvordan ville du male/tegne/lave musik over episoden? Og ved at omsætte situationen til et andet udtryk, hvad bliver så tydeligt for dig?
- Hvad er så naturligt, at det er komplet ulogisk at spørge til – og spørg så!
- Kunne der være noget helt andet på spil?

Coachen

Formål: Udvikling.

Kendetegn: Opsamler pointer, skaber læring, helhed på ny og eventuel handling.

Relevante spørgsmål kunne være:

- Hvad efterlod situationen dig med, og hvordan har det ændret sig under vores samtale?
- Ligner det noget, du kender fra andre sammenhænge, og bliver du inspireret til at gøre noget særligt?
- Hvad tænker du lige nu, at du ville gøre, hvis du kom i sådan en situation en anden gang?
- Er der nogen, du på baggrund af denne samtale lige skal samle noget op med?
- Hvilken gave lå i episoden til hele det pædagogiske tilbud/praktiksted, som kunne være god at tage med videre?

Saml jeres spørgsmål i et katalog eventuelt under disse overskrifter. At lære at stille de rigtige spørgsmål på de rigtige tidspunkter er det, der afgør, om et spørgsmål er godt. Det skal indøves.

KATALOG: VORES GODE SPØRGSMÅL	
<i>For at hjælpe hinanden, samler vi her gode spørgsmål, der har virket godt.</i>	
<i>Detektiven</i>	
Formål: Udforskning.	
Kendetegn: Vender hver en sten, søger sammenhænge, prøver at forstå, får alle elementer med.	
<i>Kunstneren</i>	
Formål: Udfordring.	
Kendetegn: Vender alt på hovedet, stiller uærbødige spørgsmål, undrer sig over det logiske og udfordrer det.	
<i>Coachen</i>	
Formål: Udvikling.	
Kendetegn: Opsamler pointer, skaber læring, helhed på ny og evt. handling.	

GODE SPØRGSMÅL TIL EKSAMENSSITUATIONEN:

Alle spørgsmål er i princippet gode. De tager afsæt i en nysgerrighed og med lyst til at høre det svar, der efterfølgende kommer. Spørgsmål kan stilles på forskellige måder, og da eksamenssituationen for selv den mest garvede underviser er en situation med flaksende sommerfugle, er det godt at vide noget om, hvilke slags spørgsmål der er gode hvornår.

Åbne abstrakte spørgsmål understøtter ikke den studerende særlig meget og kan være svære for den usikre eller eksamensutrygge studerende. Derfor er det en fordel altid at starte konkret og forholdsvis lukket ud og herefter, efterhånden som den studerende bliver fortrolig med situationen, udvide med mere abstrakte og åbne spørgsmål.

Husk gerne:

- Anerkendelse i kropssprog og stemmeføring.
- Til det gode spørgsmål findes topmålet ikke nødvendigvis i ét rigtigt svar, men derimod i den gode refleksionsproces, I sammen kan have.
- Spørgsmålene skal være klare og præcise, så den studerende ikke skal bruge energi på at forstå det. For alle parter gælder det, at et "undskyld, vil du lige gentage det" er tilladt.
- At tage udgangspunkt i videns- og færdighedsmålene, som står i den studerendes mål. Man kan ikke beskyldes nogen for ikke at have været inde på noget, når først tiden er gået; man må få stillet sine spørgsmål, hvis man sidenhen vil lægge dem til grund for argumentationer i sin votering.

	<i>Startfasen</i>	<i>Midterfasen</i>	<i>Slutfasen</i>
Lukkede konkrete spørgsmål	Hvad, hvor, hvilke: <ul style="list-style-type: none"> • "Hvor var du i praktik?" • "Hvilke borgere definerede målgruppen?" 	Man følger her de faglige spor og begreber, den studerende selv har anvist: <ul style="list-style-type: none"> • "Hvilke begreber tænkte du var relevante, da du oplevede ..." • "Hvor befandt du dig i relationen, for at det kunne lade sig gøre?" • "Kan du nævne nogle begreber, som du ikke har arbejdet med endnu, men som ville være behjælpelige til at forstå det, der skete?" 	Afrunding og indsamling. Stemningen er intensiveret mod slutfasen. Brug disse spørgsmål til at opklare ubesvarede spørgsmål og løse ender: <ul style="list-style-type: none"> • "Hvad gav det dig af læring, at du valgte, netop som du gjorde?" • "Vil du en anden gang reflektere på samme vis, og hvordan vil denne erfaring berige dig en anden gang?" • "Hvad tager du med dig tilbage til uddannelsen?"
Åbne abstrakte spørgsmål	Opmuntringer til, at den studerende følger sine egne udlagte spor: <ul style="list-style-type: none"> • "Sig noget mere om det; hvordan gjorde du det?" • "Spændende! Fortæl mere ..." 	Hvordan, hvorfor, på hvilken måde: <ul style="list-style-type: none"> • "Kan du uddybe, hvordan det helt praktisk fungerede?" • "Hvorfor er det spændende netop i din praktik?" • "Hvordan fortæller det noget om den faglighed, du er ved at udvikle?" 	De åbne spørgsmål giver den studerende mulighed for at bringe nye og uventede aspekter ind på falderebet: <ul style="list-style-type: none"> • "Hvordan har praktikken fået dig til at tænke over din rolle som pædagog?" • "Hvad ville der være sket, hvis du havde valgt nogle andre begreber at reflektere med ... og kan du dele et par eksempler med os?"

Ovenstående kan måske synes omfangsrigt: Du tænker måske, om du inden prøvesituationen skal have forberedt alle disse mange spørgsmål.

Vores erfaring er, at tiden i eksamenssituationen går stærkt: Som eksaminator vil du typisk nå at stille mellem 2-5 spørgsmål (1 er jo to, der arbejder sammen!) Desuden er det vigtigt at lytte grundigt og aktivt forholde sig til den studerendes svar.

Du kan være nødt til at afbryde den studerende, hvis din intention med spørgsmålet ikke bliver mødt, og det, der bliver sagt, ikke tjener et formål. Det er at betragte som en hjælp for den studerende, at man tør guide i retning af emner med mere indholdsmæssig fylde.

IDEBUTIK – UDVIKLINGSIDEER TIL FRI AFBENYTTELSE:

- Ideens navn:

- Hvad går ideen i korte træk ud på?

- Hvilken udfordring søger ideen at forstå?

- Tanker om, hvordan ideen kan undersøges:

- Hvem involverer ideen på arbejdsstedet?

- Hvilke samarbejdspartnere – også uden for huset – vil være gode at trække på?

- Hvis en studerende i sin fjerde praktik arbejdede med denne ide, hvordan vil denne så opfatte ideen – og hvad betyder det kun at have 16 dage til rådighed?

- Hvordan kan vi følge op på den viden, som ideen har været med til at skabe?
